

Podium voor kennis, analyse en debat

VLIEGENDE START NOOPT TOT PRIORITEITEN **RAAM OP RUSLAND – HET EERSTE JAAR**

Rustig was het niet in het eerste jaar van het platform RaamopRusland. Vanaf het moment dat we eind april 2016 met onze website naar buiten traden, veranderde de geopolitieke constellatie in sneltreinvaart. Bijna de hele westerse wereld werd daarmee geconfronteerd. Rusland speelde in bijna alle ontwikkelingen een belangrijke rol. Wat een jaar geleden begon als een forum over de maatschappelijke ontwikkelingen in Rusland en de nabije Russische Wereld, dreigde in nog geen jaar tot mondiale proporties uit te dijen.

RaamopRusland zag zich dus genoodzaakt om die ontwikkelingen niet alleen te volgen, maar ook een plaats te geven in onze prioriteiten. Dat was niet altijd even makkelijk. We zijn geen journalistiek medium maar een forum voor analyse en debat. Maar toch belemmeren de dagelijkse nieuwsfeiten soms het zicht op langere termijntrends. Om te voorkomen dat we ons zouden laten overspoelen door de actualiteit en ons doel uit het oog zouden verliezen, hebben we afgelopen jaar daarom twee keer ons beleids- en werkplan onder de loep genomen en bijgesteld. Zonder overigens de illusie te hebben dat daarmee het laatste woord zou zijn gezegd. Elke dag dringen zich immers weer nieuwe vragen op.

OPBOUWFASE

a) Primair plan en oprichting.

Geconfronteerd met de snel slechter wordende betrekkingen tussen Europa en Rusland, die een dieptepunt bereikten door de Russisch-Oekraïense crisis van 2014, vatten de drie initiatiefnemers Hella Rottenberg, Hubert Smeets en Laura Starink in de zomer van 2015 het plan op om de kennis over Rusland op een speciaal forum te bundelen en te verdiepen. De ontwikkelingen in Rusland raken immers niet alleen de democratische rechtsorde in Rusland zelf, maar ook die in Nederland en andere landen binnen de Raad van Europa, waar ook de Russische Federatie lid van is. Zij werden daarbij al snel gesteund door Lo Casteleijn (Senior Visiting Research Fellow van Instituut Clingendael), Menno Hurenkamp (interim-directeur van de Wiardi Beckmanstichting) en andere belangstellenden. De Nederlandse overheid speelde bij dit initiatief geen enkele rol.

b) Startsubsidie.

Op grond van het conceptplan van RaamopRusland besloot het ministerie van Buitenlandse Zaken op 26 februari 2016 om de stichting te steunen met een startsubsidie. Die financiële ondersteuning wordt over drie jaar uitgesmeerd. Het departement gaat ervan uit dat de stichting in de loop van deze drie jaar ook andere inkomstenbronnen weet aan te boren om de continuïteit te waarborgen.

c) Lancering.

Eind april was het zover. Op 21 april 2016 werd de website, die is gebouwd met professionele hulp van Vincent van den Ende (site4ondernemers) en Moon Tummers (LaRotonde), ten doop gehouden in gezelschap van circa 150 genodigden. Speciale spreker in de Desmet Studio's in Amsterdam was dr. Ben Knapen, Eerste Kamerlid voor het CDA en lid van het Comité van Aanbeveling. Van den Ende en Tummers zijn betrokken gebleven bij de onvermijdelijke aanpassingen van de website.

BESTUUR

a) *Bestuur.*

Het oprichtingsbestuur van de stichting RaamopRusland bestond aanvankelijk uit vijf leden: Lo Casteleijn (voorzitter), Menno Hurenkamp (secretaris-penningmeester) en de initiatiefnemers Hella Rottenberg, Hubert Smeets en Laura Starink (leden). Per 1 juli 2016 zijn de laatste drie uit het bestuur getreden om zich aan de dagelijkse werkzaamheden van RaamopRusland te kunnen wijden. Per 1 augustus 2016 is Lily Sprangers (manager van het LeidenAsiaCentre aan de Universiteit van Leiden) toegetreden tot het bestuur. Sinds 15 september 2016 maakt Bob Deen (afdelingshoofd Oost-Europa, de Kaukasus en Centraal-Azië bij de Hoge Commissaris in zake de Nationale Minderheden van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa ook deel uit van het stichtingsbestuur.

b) *Raad van Advies.*

RaamopRusland laat zich bijstaan door een Raad van Advies, die moet helpen bij de bestuurlijke en academische verankering van het forum en het ontwikkelen van een bredere financiële basis voor de stichting. De belangstelling om in deze raad zitting te nemen, overtrof onze verwachtingen. De adviesraad bestaat uit: Nanci Adler (Directeur Holocaust- en Genocidestudies); Max Bader (Docent Universiteit Leiden); Dick Berlijn (voormalig Commandant der Strijdkrachten); Harry van den Bergh (voormalig lid der Tweede Kamer); Nienke de Deugd (Universitair Docent Rijksuniversiteit Groningen); Lucia van Geuns (energiespecialist bij TNO); Jessica Gorter (zelfstandig documentaire cineast); Victor Halberstadt (emeritus hoogleraar economie Universiteit Leiden); Adriaan Jacobovits de Szeged (voormalig diplomaat); Michail Kemper (hoogleraar Oost-Europa Studies aan Universiteit van Amsterdam); Ben Knapen (oud-journalist, lid der Eerste Kamer); Marcel Kurpershoek (arabist en voormalig diplomaat); Geert Mak (schrijver); Jacques Schraven (commissaris Tata Steel en ex-voorzitter VNO-NCW); Lien Verpoest (docent Slavistiek en Oost-Europakunde aan Katholieke Universiteit Leuven). Deze raad is op 16 februari 2017 voor het eerst nagenoeg voltallig bijeen geweest.

ORGANISATIE

a) *Dagelijkse gang van zaken.*

De dagelijkse werkzaamheden voor RaamopRusland worden verricht door de initiatiefnemers Hella Rottenberg, Hubert Smeets en Laura Starink. Gedrieën verdelen ze de taken. Ze ontvangen daarvoor een bescheiden honorarium voor ten hoogste 16 uur per week.

b) *Volontairs en medewerkers.*

RaamopRusland is niet in staat om stagiaires een plek te bieden. Omdat we niet beschikken over een gemeenschappelijke werkruimte, geen administratieve lasten op ons kunnen nemen en onvoldoende tijd kunnen vrijmaken voor begeleiding, moet de redactie zich concentreren op haar kerntaken. Vrijwilligers zijn wel-welkom, mits hun werkzaamheden geen al te groot beslag leggen op de redactie.

WEBSITE

a. *Opzet.*

De doelstelling van RaamopRusland vindt zijn weerslag primair op de website. Deze site is opgezet volgens het drieluik 'kennis, analyse en debat' en heeft ook drie pijlers: dagelijkse actualiteiten, analyses van relevante gebeurtenissen en ontwikkelingen en discussiestukken over langer lopende processen. De redactie probeert via links zoveel mogelijk te verwijzen naar originele bronnen of artikelen. Andere activiteiten mogen deze prioriteit niet belasten.

b. *Inhoud.*

De vorm die de website aanneemt is dynamisch. Debatten worden geopend op basis van relevante vragen die zich hier en nu opdringen. Datzelfde geldt voor de Dossiers met achtergrondverhalen en analyses die we onderhouden.

c. *Medewerkers.*

RaamopRusland biedt niet alleen ruimte aan auteurs uit het Nederlandse taalgebied. De redactie is er in geslaagd om een behoorlijk aantal publicisten uit Rusland, Oekraïne en Letland te interesseren voor de website. Dat enthousiasme is een voorzichtige indicatie dat er onder Russischtalige intellectuelen behoefte is aan uitwisseling met en medewerking aan een buitenlands forum als RaamopRusland. Daarnaast werken ook internationale Rusland-experts mee.

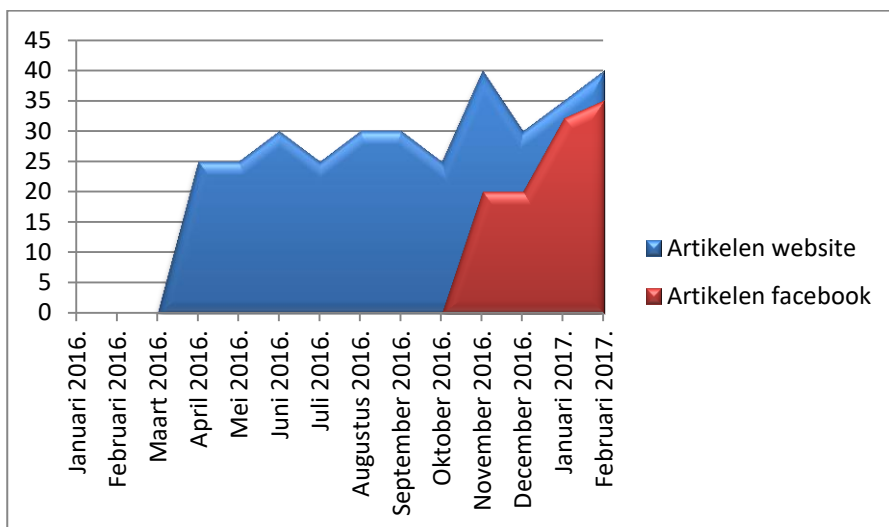
d. *Organisatie.*

Het dagelijkse beheer van de website ligt in handen van een kernredactie. Deze groep, die wekelijks vergadert en dagelijks contact heeft, is verantwoordelijk voor inhoud en vorm van de website en de andere forums die we op de sociale media onderhouden.

e. *Productie.*

In het eerste jaar heeft RaamopRusland in de tien maanden tussen eind april 2016 en eind februari 2017 afgerond circa 240 artikelen geproduceerd en gepubliceerd. Sinds november 2017 worden die artikelen systematisch ook via Facebook aangeboden.

Debatten:	± 40
Dossiers:	± 175
Varia:	± 25
Totaal:	± 240

f. *Bezoekers.*

De grootste belangstelling werd gegenereerd door producties die betrekking hebben op de vermeende Russische hackactiviteiten en andere vormen van inmenging in met name de Amerikaanse politiek, op de consequenties van het presidentschap van Donald Trump in de Verenigde Staten, op de betrekkingen tussen Rusland en Oekraïne, Wit-Rusland en andere buurlanden in het 'nabije buitenland' en op de nieuwe verhoudingen in het Midden-Oosten.

g. *Herkomst bezoekers.*

De helft van de bezoekers lijkt onze site op een klassieke manier via een desktop of laptop te lezen. Een derde gebruikt een smartphone en ruim een zevende een tablet.

De website bedient duidelijk het Nederlandstalige taalgebied, maar trekt ook aandacht in Engelstalige, Russischtalige en Duitstalige regio's. De meeste bezoekers komen uit Nederland (twee derde), gevolgd door de Verenigde Staten, België, Rusland, Verenigd Koninkrijk, Oekraïne en Duitsland.

h. Nieuwsbrief

Sinds de zomer van 2016 krijgen belangstellenden wekelijks per e-mail een nieuwsbrief met de laatste artikelen. Vanaf december 2016 vertoont het aantal abonnees een significante toename.

WEERKLANK

a) Audiovisuele media.

Medewerkers van RaamopRusland worden, afhankelijk van de actualiteit, regelmatig uitgenodigd om toelichting te geven op actuele gebeurtenissen en ontwikkelingen in Rusland en/of Oekraïne. Steeds vaker worden we in deze media aangekondigd en afgekondigd als medewerkers van de denktank of het forum RaamopRusland.

b) Publieksbijeenkomsten.

Medewerkers van RaamopRusland zijn eveneens veelvuldig uitgenodigd voor persoonlijke optredens bij publieksbijeenkomsten in theaters of boekhandels. Ze hebben ook regelmatig inleidingen gehouden bij onder meer het ministerie van Buitenlandse Zaken, PvdA, VVD en CDA, Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, Atlantische Commissie, Clingendael, Tobias Asserinstituut, de universiteiten van Amsterdam, Groningen en Tilburg en ook enkele protestants-christelijke kerken.

c) Scholieren en studenten.

Medewerkers van RaamopRusland geven ook gastlessen of gastcolleges op middelbare scholen en universiteiten. Ze helpen scholieren met werkstukken via interviews.

d) Dag- en weekbladen.

In verschillende 'print media' – zoals NRC Handelsblad, De Volkskrant, Trouw en De Groene Amsterdammer – zijn dit jaar artikelen verschenen van auteurs die ook op de website publiceren. Vaak wordt daarbij verwezen naar het forum van RaamopRusland.

e) Reacties.

De reacties zijn tot nu toe overwegend positief, niet alleen van auteurs maar ook van gebruikers. Verschillende publieksinstellingen, variërend van academies en debatcentra tot media en denktanks, willen ad hoc samenwerken. Ook via de sociale media bereikt ons regelmatig goede respons.

PARTNERS

a) Universiteit van Amsterdam.

Goede contacten zijn vanaf het begin aangeknoopt met de vakgroepen Oost-Europese Studies en Slavistiek aan de Universiteit van Amsterdam. Sinds 1 september 2016 is Hubert Smeets een jaar onbezoldigd 'gastonderzoeker' bij de UvA.

b) *Universiteit van Leiden.*

De samenwerking met de vakgroepen Geschiedenis en Internationale Studies evenals Slavistiek van de Universiteit van Leiden is intussen ook uitstekend.

NIEUWE PLANNEN

a) *Werkterrein.*

In ons beleids- en werkplan voor 2017-2018 staan enkele aanzetten om het werkterrein van RaamopRusland te verbreden. We willen met enige regelmaat zelf publieksbijeenkomsten of seminars in kleinere kring gaan organiseren rond thema's die ook voor Nederland relevant zijn. Daarvoor willen we, bij voorkeur in samenwerking met andere maatschappelijke (media)partners ook gasten uit Rusland, Oekraïne en andere voormalige sovjetrepublieken kunnen uitnodigen.

b) *Geschiedenisproject.*

Een kwart eeuw na de val van de Sovjet-Unie (1991) stagneert de 'verwerking van het verleden' in Rusland. De geschiedschrijving in Rusland raakt gepolitiseerd. Tegelijkertijd blijven historici ijveren voor hun academische vrijheid. RaamopRusland heeft daarom een platform gecreëerd waar historici in Rusland en Nederland hun standpunten over historische kwesties kunnen etaleren.

c) *Meertaligheid.*

RaamopRusland is en blijft een forum waar Nederlands hoofdzakelijk de voertaal is. Maar omdat de respons uit het buitenland onverwacht positief blijkt, is het van belang om meer teksten ook in het Engels en Russisch beschikbaar te kunnen stellen. Er zijn al enkele tientallen artikelen in het Russisch en Engels op de site gepubliceerd. Als het budgettaire verantwoord is, wil de redactie daarom vaker artikelen uit het Nederlands naar het Engels of het Russisch laten vertalen.

FINANCIËN

a) *Uitgaven.*

De uitgaven van RaamopRusland zijn tot nu toe grotendeels gefinancierd uit de eerste tranche van de startsubsidie van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Het Wilhelmina E. Jansenfonds heeft daarnaast een speciale subsidie verschaft. Uitgaven en inkomsten zijn keurig in balans gebleven. Binnen de eerste projectbegroting, die de initiatiefnemers eind 2015 hadden opgesteld, hebben zich wel verschuivingen voorgedaan. De opzet van de begroting bleek in de loop van het eerste jaar namelijk niet adequaat. In begroting voor de verslagperiode 2017-2018 zijn daarom andere accenten gezet.

b) *Giften.*

Va individuele giften is tot u toe amper sprake geweest. De Anbi-status, die de Belastingdienst in maart 2017 aan RaamopRusland heeft toegekend, biedt ons echter een mogelijkheid onze basis te verbreden.

c) *Verantwoording.*

RaamopRusland heeft in het najaar van 2016 tussentijds verantwoording aan het ministerie van Buitenlandse Zaken afgelegd. Het departement heeft die 'heldere rapportage' goedgekeurd. De reguliere rapportage, inhoudelijk én financieel, moet voor 1 april van elk kalenderjaar rond zijn.

d) *Jaarrekening 2016/2017*

In onze verantwoording aan de rijksoverheid loopt het boekjaar van maart tot maart. Conform de statuten hebben we ook een financieel overzicht van het kalenderjaar 2016 door een externe controleur laten opstellen. De goedgekeurde samenvatting van dat jaarverslag luidt aldus.

<i>Baten</i>		<i>Lasten</i>	
Startsubsidie rijksoverheid:	€ 93.125	Ontwikkelingskosten:	€ 22.979
Giften: €	€ 5.750	Organisatie, redactie en honoraria:	€ 60.511
Totaal:	€ 98.875	Reis- en verblijfskosten:	€ 1.570
		Algemene kosten:	€ 84
		Speciale publieksbijeenkomsten:	€ 1.244
<i>Resultaat</i>			
Resultaat:	€ 11.728	Totaal:	€ 87.147

e) *Balans ultimo 2016*

Een externe controleur heeft ook de balans per 31 december 2016 goedgekeurd. Die balans is aldus.

<i>Activa</i>		<i>Passiva</i>	
Banksaldo:	€ 30.353	Vooruit ontvangen startsubsidie:	€ 18.625
Vorderingen:	€ 0	Algemene reserve:	€ 11.728
Inventaris:	€ 0		
Totaal:	€ 30.353	Totaal:	€ 30.353

CONCLUSIES

a) *Algemeen.*

Het eerste jaar van RaamopRusland is boven verwachting uitgekapt. Het enthousiasme en de inzet van alle betrokkenen hebben meer opgeleverd dan ook wij aanvankelijk voor mogelijk hielden. De basis voor ons forum voor kennis, analyse en debat is gelegd en oogt stevig. Een dialoog is voorzichtig op gang gekomen. Gelet op tijd en middelen is dat een mooi resultaat.

b) *Werkzaamheden tot nu toe.*

Al na een jaar kunnen we daarom vaststellen dat onze aanvankelijke plannen zijn gerealiseerd en dat er ook reeds nieuwe plannen zijn gemaakt die nu worden uitgevoerd. We laten ons daarbij mede leiden door de kritiek op ons werk, die we meer en meer als opbouwend van aard ervaren.

De toenemende interesse van auteurs uit de Nederlandstalige, Engelstalige én Russischtalige wereld om op ons forum te publiceren, toont aan dat er behoefte is aan uitwisseling van visies en meningen. De gestaag groeiende bezoekersaantallen en de piekbelangstelling op zogeheten 'nieuwsmomenten' bewijzen dat er ook een terugkerend publiek is voor dit platform.

RaamopRusland gaat dus op de ingeslagen weg voort.

c) *Inhoudelijke perspectieven.*

Behalve consolidatie van de resultaten tot nu toe, wil RaamopRusland komende jaren ook op andere manieren naar buiten treden. We denken dat de auteurs uit ons uitdijende netwerk in Rusland en Oekraïne ook de moeite waard zijn voor onderwijs- en onderzoeksinstituten, culturele centra, denktanks en (semi)overheden in Nederland. Afhankelijk van de thematiek willen we die auteurs op gezette tijden uitnodigen voor spreekbeurten en conferenties in Nederland.

TOT SLOT

Het eerste jaar van RaamopRusland was enerverend en energievretend. Terugkijkend is dat niet voor niets geweest. Het forum dat ons in februari 2016 voor ogen stond, begint vorm te krijgen. We hebben de pretentie dat we daarmee een bijdrage leveren aan een informele dialoog.

Bestuur en medewerkers van
Stichting RaamopRusland

Amsterdam, april 2017